

۱۳۵۱۶۴۲

تحقیق در عملیات ۱

مریم سلیمانی علیار

www.ketab.ir

سرشناسه : سلیمانی علیار، مریم، ۱۳۶۴ -
 عنوان و نام پدیدآور : تحقیق در عملیات ۱ / مریم سلیمانی علیار .
 مشخصات نشر : تهران : هیمه، ۱۳۹۵ .
 مشخصات ظاهری : ۲۵۰ ص. : جدول ، نمودار .
 شابک : 978-600-6060-55-2
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : تحقیق عملیاتی -- راهنمای آموزشی (عالی)
 موضوع : Operations research — Study and teaching (Higher)
 موضوع : تحقیق عملیاتی -- مسائل، تمرین ها و غیره (عالی)
 موضوع : Operations research — Problems, exercises, etc. (Higher)
 رده بندی کنگره : ۳۱۳۹۵ س۸/۶/۲۵۷
 رده بندی دیوید : ۰۰۳/۰۷۶
 شماره کتابت سی مل : ۴۳۱۵۷۰۲

تحقیق در عملیات ۱

نام کتاب : تحقیق در عملیات ۱
 مؤلف : دکتر مریم سلیمانی علیار
 ناشر : هیمه
 نوبت چاپ : اول - تابستان ۱۳۹۵
 تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه
 چاپ و صحافی : قشقای
 قیمت : ۱۸۰۰۰ تومان
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۶۰-۵۵-۲

۶۶۵ ۶۶۵ ۴۰-۱

۶۶۵۶۹۳۸۸

www.HimehPublication.ir

@HimehPublication

آدرس دفتر مرکزی:

تهران، میدان انقلاب،

خیابان کارگر جنوبی،

نیش کوچه شعله ور، پلاک ۴، واحد ۱

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است و هرگونه نسخه برداری از آن پیگرد قانونی دارد.

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

سپاس خدایی را که اول است بدون آنکه پیش از او اولی باشد، و آخر است بدون آنکه پس از او آخری باشد. خدایی که دیده‌های بینندگان از دیدنش فرومانده، و اندیشه‌های توصیف‌کنندگان از وصفش عاجز شده‌اند.

کتابی که پیش روی شماست با عنوان تحقیق در عملیات ۱، در ده فصل تهیه و تنظیم شده است. با توجه به مطالب موجود، این کتاب را می‌توان برای کلیه رشته‌های مهندسی صنایع، ریاضیات و کاربردها، علوم کامپیوتر، اما و کاربردها، کلیه گرایش‌های مدیریت و حسابداری در مقاطع کارشناسی تدریس نمود. در خاتمه از زحمات مدیریت محترم انتشارات هیمه در خصوص فراهم آوردن امکان چاپ این اثر، قدردانی می‌کنم.

و در نهایت از اساتید فرهیخته و محترم و دانشجویان عزیز خواهمند است با یادآوری کاستی‌های احتمالی، اینجانب را مرهون الطاف خود نمایند.

با تشکر

مریم سلیمانی علیار

فهرست مطالب

الف	فهرست مطالب
۱	۱ کلیات تحقیق در عملیات
۱	۱.۱ تاریخچه OR
۲	۲.۱ مراحل پیاده‌سازی OR
۲	۳.۱ انواع مدل‌های OR
۵	۲ برنامه‌ریزی
۵	۱.۲ مدل کلی برنامه‌ریزی
۶	۱.۱.۲ برنامه‌ریزی خطی با محدودیت‌های ماتریسی
۷	۲.۲ مدل‌سازی
۱۱	۳.۲ فرض‌های برنامه‌ریزی خطی
۱۲	۴.۲ تبدیل‌های مدل برنامه‌ریزی خطی
۱۳	۱.۴.۲ فرم کانونی
۱۷	۲.۴.۲ فرم استاندارد
۲۳	۳ روش‌های حل مسأله برنامه‌ریزی
۲۳	۱.۳ تعاریف
۲۷	۲.۳ انواع محدودیت‌ها در برنامه‌ریزی خطی
۲۸	۳.۳ روش ترسیمی (هندسی)
۳۱	۱.۳.۳ حالت‌های خاص در برنامه‌ریزی خطی
۳۷	۴.۳ روش سیمپلکس
۳۸	۱.۴.۳ مراحل روش سیمپلکس
۴۳	۲.۴.۳ پیدا کردن جواب شدنی
۵۰	۳.۴.۳ حالت‌های خاص در روش سیمپلکس
۵۳	۴.۴.۳ روش سیمپلکس برای مسائل تبه‌گن
۵۳	۵.۴.۳ ممانعت از چرخش: ترتیب القایی و قاعده بلاند
۵۵	۶.۴.۳ نکات کلی در روش سیمپلکس

۶۱	نظریه دوگانی	۴
۶۱	فرمول بندی مسأله دوگان	۱.۴
۶۶	روابط اولیه-دوگان	۲.۴
۷۲	شرایط بهینگی کرش-کان-تاکر (KKT)	۱.۲.۴
۷۲	تعیین جواب بهینه یک مسأله از طریق جدول نهایی سیمپلکس مسأله‌ی دیگر	۲.۲.۴
۷۳	مفهوم قیمت‌های سایه	۳.۴
۷۵	روش سیمپلکس دوگان	۴.۴
۷۵	مراحل اجرای روش سیمپلکس دوگان	۱.۴.۴
۷۸	مقایسه روش‌های سیمپلکس اولیه و سیمپلکس دوگان	۵.۴
۷۹	روش محاسبه دیت مصنوعی	۶.۴
۸۷	جبر ماتریسی و سیمپلکس اصلاح شده	۵
۸۷	بردار	۱.۵
۸۸	استقلال بردارها	۱.۱.۵
۸۸	ماتریس‌ها	۲.۵
۹۵	شکل ماتریسی مدل برنامه‌ریزی خطی	۳.۵
۱۰۱	بکارگیری روابط ریاضی جدول سیمپلکس برای مدل غیراستاندارد	۱.۳.۵
۱۰۲	روش سیمپلکس اصلاح شده	۴.۵
۱۰۷	روشی دیگر برای محاسبه ماتریس	۵.۵
۱۱۳	تحلیل حساسیت و برنامه‌ریزی پارامتریک	۶
۱۱۳	تحلیل حساسیت	۱.۶
۱۱۴	تغییرات در بردار هزینه (یا سود)	۱.۱.۶
۱۱۷	تغییر در مقادیر سمت راست b_i	۲.۱.۶
۱۱۸	تغییر در ضرایب فنی a_{ij}	۳.۱.۶
۱۲۱	اضافه (حذف) کردن یک محدودیت	۴.۱.۶
۱۲۲	اضافه شدن یک متغیر جدید (یا حذف یک متغیر)	۵.۱.۶
۱۲۴	تحلیل حساسیت به روش هندسی	۲.۶
۱۲۴	تحلیل هندسی تغییر در مقادیر b_i	۱.۲.۶
۱۲۶	تحلیل هندسی تغییر در مقادیر c_j	۲.۲.۶
۱۲۷	قانون صددرصد (۱۰۰٪)	۳.۶
۱۲۷	قانون ۱۰۰٪ برای بررسی تغییرات هم‌زمان c_j	۱.۳.۶
۱۲۸	قانون ۱۰۰٪ برای بررسی تغییرات هم‌زمان b_i	۲.۳.۶
۱۲۸	برنامه‌ریزی پارامتریک	۴.۶
۱۲۹	برنامه‌ریزی پارامتری ضرایب تابع هدف (c_j)	۱.۴.۶
۱۳۲	برنامه‌ریزی پارامتری مقادیر سمت راست (b_i)	۲.۴.۶
۱۳۴	برنامه‌ریزی پارامتری ضرایب فنی (a_{ij})	۳.۴.۶
۱۳۵	برنامه‌ریزی پارامتریک هم‌زمان پارامترهای مسأله (a_{ij}, b_i, c_j)	۴.۴.۶

۱۴۱	مسئله‌ی حمل و نقل	۷
۱۴۱	مدل حمل و نقل	۱.۷
۱۴۳	پیدا کردن جواب پایه‌ای آغازین	۲.۷
۱۴۴	روش گوشه شمال غربی	۱.۲.۷
۱۴۶	روش کمترین سطر	۲.۲.۷
۱۴۸	روش کمترین ستون	۳.۲.۷
۱۴۸	روش کمترین هزینه	۴.۲.۷
۱۴۹	روش تقریب وُگل	۵.۲.۷
۱۵۱	روش تقریب راسل	۶.۲.۷
۱۵۳	تأثیر ابری عرضه و تقاضا در جدول حمل و نقل	۳.۷
۱۵۴	یافتن جواب بهینه مسئله حمل و نقل	۴.۷
۱۵۴	روش پله سنگ	۴.۱.۷
۱۶۰	روش توزیع تعدیل شده	۲.۱.۷
۱۶۳	حالات خاص در مسئله حمل و نقل	۵.۷
۱۶۴	جواب بهینه چندگانه	۱.۵.۷
۱۶۴	حالات بهینه	۲.۵.۷
۱۶۵	مسیرهای ممنوع	۶.۷
۱۶۸	مسئله حمل و نقل مرتب	۷.۷
۱۷۰	تحلیل حساسیت مسئله حمل و نقل	۸.۷
۱۷۰	تحلیل حساسیت ضرایب ثابت (c_{ij})	۱.۸.۷
۱۷۲	تحلیل حساسیت عرضه (s_i) و تقاضا (d_j)	۲.۸.۷
۱۷۹	مدل تخصیص (واگذاری)	۸
۱۸۰	روش‌های حل مدل تخصیص	۱.۸
۱۸۰	روش شمارش کامل	۱.۱.۸
۱۸۱	روش سیمپلکس	۲.۱.۸
۱۸۲	روش حمل و نقل	۳.۱.۸
۱۸۲	روش مجارستانی (بسط ماتریسی)	۴.۱.۸
۱۸۷	حالت‌های خاص در تخصیص	۲.۸
۱۸۷	عدم توازن در مسئله تخصیص	۱.۲.۸
۱۸۹	جواب بهینه چندگانه	۲.۲.۸
۱۸۹	تخصیص ممنوع	۳.۲.۸
۱۸۹	حداکثر کردن در تخصیص	۳.۸
۱۹۳	مقدمه‌ای بر تئوری شبکه‌ها	۹
۱۹۳	مسئله‌ی کوتاه‌ترین مسیر	۱.۹
۱۹۶	مسئله‌ی حداقل درخت پوششی	۲.۹
۱۹۸	مسئله حداکثر جریان	۳.۹

۲۰۰	روش برش برای تعیین حداکثر جریان	۱.۳.۹
۲۰۱	مدل ریاضیاتی جریان در شبکه	۴.۹
۲۰۳	مسأله‌ی جریان بیشینه	۱.۴.۹
۲۰۷	برنامه‌ریزی عدد صحیح	۱۰
۲۰۷	روش‌های حل برنامه‌ریزی عدد صحیح	۱.۱۰
۲۰۸	روش صفحات برش	۱.۱.۱۰
۲۱۵	روش انشعاب و تحدید	۲.۱.۱۰
۲۱۸	برنامه‌ریزی صفر و یک	۲.۱۰
۲۲۰	انتخاب k محدودیت از میان m محدودیت	۱.۲.۱۰
۲۲۷	کتابخانه	

www.ketab.ir